

צדקת הצדיק – סימן ט"ז

דבר מצוה שעושהו מפני הספק, חל עליו קדושת השם יתברך בודאי, כיון שצריך לעשותו מפני הספק, דוגמת יום טוב שני.

ועיין בשבת (כ"ג א) דמברכין אשר קדשנו במצוותיו אספק, חוץ מדמאי דרוב עמי הארץ וכו' [יעוין מה שכתבתי בזה להלכה בחידושי].

דוגמת מה שכתב בתשובות הר"ן הובא בית יוסף יורה דעה (סימן רכ"ח) דכיון שמספק צריך – חשוב כודאי [יעוין מה שכתבתי בזה בחידושי]:

וכן משמעות לשון הגמרא (ברכות ב' ב) משעה שקידש היום בערב שבת, עיין שם ברש"י (ד"ה משעה), דהיינו בין השמשות, וקרוי קידש היום בקדושת שבת. [ועל שעת בין השמשות יש לומר גם אשבת ישראל דקדשינהו לשבת, אף דקביעא וקיימא, חומרא דספק הוא מישראל] דכל שבני ישראל מחמירים על עצמם לעשותו מצוה, נעשה מצוה ויש בו קדושה:

אדם נזרק (אביתר בנאי)

אדם נזרק למקומות רחוקים
כדי להאמין לצעוק וללכת
אדם בדרך ללא מוצא
כדי למצוא שביל מהצד
וזה מאבק

ואבק עולה ומיתמר עד לב שמים
ריקוד בין יאוש לאמונה
לא לוותר זה לנצח

(1) מורה צדק – שער ראשון, עמ' כ"א¹ (ר' אברהם יעקב הכהן פאס זצ"ל)

גם העבודה של החפץ חיים ללימוד סדר קדשים, והקיבוץ ללימוד קדשים שסידר, הכל הוא משום "מהרה יבנה בית המקדש", והכהנים צריכים לידע את העבודה וצריכים להכין את עצמם לעבודה. הרי הרב שוואב הזכיר כאן מקודם את דבריו של החפץ חיים שאמר **שבכל יום ויום הוא ספק שקול – צו יע צו ניין, אם כן אם לאו – שיבוא המשיח, אם כן צריכים להתכונן לזה.**

(2) תפארת תורה – פרשת בשלח עמ' ק-קא (ר' שמשון דוד פינקוס זצ"ל)

הכלל הוא שהשכינה הקדושה מתגלה תמיד רק בענן, וכדכתיב "וכבוד ה' נראה בענן", וכן בבנין שלמה כתיב "אז אמר שלמה ה' אמר לשכון בערפלי" (דברי הימים ב, ו), והוא משום שהכבוד הגדול נעלם מעיני כל חי, וכשיש השגה גדולה, אפשר להשיג רק דרך מסכים רבים, ולכן בסיני, שהשיגו יותר מכל, היה נראה בחשך ענן וערפל.

וכל זה מרומז כאן, בלילה כשההשגה היא פחותה, אז מתגלה השכינה בעמוד אש, היינו האש מאיר כאילו שרואים אור ומבינים משהו, אבל ביום כשההשגה היא יותר חזקה אז מתגלה בענן, שדרך החשך אפשר לתפוס קצת מן הנסתרות...

והנה התורה מלאה ספיקות, ובש"ס עצמו יש תיקו הרבה, ורש"י לפעמים כותב איני יודע פירושו. ובפשטות, מחמת רוב עומקה של התורה גם ארזי א-ל לפעמים אינם יודעים, **אבל באמת כל ספק ואיני יודע, אינם ביטוי של אי ידיעה, אלא אדרבא ידיעה עמוקה מאד.** משל למה הדבר דומה? לאדם המחפש מתכות יקרות בעמקי האדמה, ויש לו מכשיר מתוחכם שמרגיש קצת כשיש אוצרות בעמקי תהום. והנה הולכים שנים, האחד עם המכשיר בידו, והוא נעצר ואומר, איני יודע מה כאן בעומק האדמה, והשני צוחק עליו אם אינך יודע אם כן במה אתה חכם ממני? וההוא עונהו, שיש הבדל עצום בין חוסר ידיעה של שנינו,

¹ כסלו תשמ"ד בועידת אגודת ישראל

אתה לגמרי אינך מרגיש, משא"כ אני לפחות מרגיש שיש כאן אוצרות טמונים, רק שהם כל כך עמוקים, שאיני יכול לדעת בדיוק מה הם, אבל יש לי עכ"פ השגה שיש כאן דברים תמימים ונעלמים. וכן הוא ממש כשהקדמונים אומרים איני יודע, היינו שיש כאן דבר עמוק מאד, וזה הרמז, כבוד ה' נראה בענן, שזה תכלית הידיעה, להשיג שיש כאן נסתרות ונעלמות.

(3 עטרה למלך – "יאוש ובטחון", עמ' קלא² (ר' אברהם יעקב הכהן פאם זצ"ל)
הנה בב"ב (דף קמב): איתא בגמרא: אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן, המזכה לעובר לא קנה, וא"ת משנתנו, הואיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו. ופ"י הרשב"ם: לעובר שלו, גמר ומקנה בכל לבו, אבל לעובר אחר לא קנה.

ושמעתי פעם בשם חכם אחד שהסביר הדבר ככה: **בעובר יש כמה ספיקות וחששות** – אם יצא לאויר העולם בכלל, ואף אם יולד, יש ספק אם יהי בר נש נורמלי, ואם יהי בר קיימא. ולפיכך לא גמר בדעתו להקנות לדבר שלא בא לעולם. **אמנם, שאני עובר ידידי – דמרוב אהבת האב לבנו אין הוא מעלה על דעתו שום חשש סכנה ונזק**, והוא רואה אותו כדבר שבא לעולם, בר קיימא, בריא וחזק, וצפוי לעתיד מזהיר – לפיכך גמר ומקנה.

(4 מסכת פסחים דף קב:
גופא יום טוב שחל להיות אחר השבת רב אמר יקני"ה, ושמואל אמר ינה"ק.

(5 רשב"ם (שם)
...ומה שאין נותנין האמוראין סימן לבשמים, לפי שאין מברכין על הבשמים ביו"ט, **שהרי גם ביו"ט יש לנו נשמה יתירה כשבת:**

(6 תוספות (שם)
רב אמר יקני"ה. ומה שאין מזכיר בשמים פירש רשב"ם דטעם בשמים משום איבוד נשמה יתירה וביום טוב נמי איכא נשמה יתירה. **וקשה דאם כן במוצאי יום טוב אמאי לא תקינו בשמים? לכך נראה דביום טוב ליכא נשמה יתירה**, והכא אין מזכיר בשמים משום דשמחת יום טוב ואכילה ושתיה מועיל כמו בשמים. ויש טעמים לא נכונים וזה הטעם נכון ועיקר:

(7 שפת אמת – פרשת אמור, שנת תרמ"ז
...שמעתי מפי מו"ז ז"ל **כי בכח בני"י לקרוא הקדושה בזמנים המיוחדים מאחר שהם בעצם קודש** כדכתי' "ונקדשתי כו". ולבאר הענין ע"פ מאמרם ז"ל לעולם יראה אדם עצמו כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו. כי בכל נפש ישראל נמצא הקדושה רק ע"י שנתלבש הנפש בגוף צריכין לתקן הגוף שיוכל להרגיש הקדושה. וע"ז ניתנו המצוות כמ"ש בס' שער הקדושה לכיון בכל מ"ע להמשיך קדושה לאבר המיוחד למצוה זו ובל"ת לנקות הזוהמא מאותו הגיד כו' ע"ש. והיינו כמו בחיות הגוף נמשך ממוח ולב לכל אבר ואבר ע"י הגידין. כמו כן בנפש הקדושה מתפשטת בכל האדם בכח רמ"ח מ"ע שנקראו נרות שמאירין חשכת הגוף. ולכן בני"י נמצא בהם הקדושה... וכמו כן בג' רגלים שעלו בני"י לבהמ"ק כדכתי' "יִרְאֶה קָלְךָ כְּכֹרֶךְ". היינו שנזדככו הגופים ונתגלה בהם הפנימיות ולא הי' הגוף מחשיך הקדושה. וזה השבח מה יפו פעמיך בנעלים. כי הגוף הוא מנעל ומלבוש להנפש. וברגלים נתקנו הגופות. וזה ההפרש בין השבת למועדות כי השבת הוא מתנה בבית גנזיו. והוא יומא דנשמתין ולא דגופא כדאיתא בזוה"ק והוא קודש. ומועדות הם מקראי קודש אשר תקראו שהוא קרוב יותר לנפשות בני"י. ויכולין לקבל הארת הקדושה גם בגוף. לכן מלאכת אוכל נפש מותר ביו"ט כי אין הגוף מעכב הקדושה הבאה במועדות. **[ובזה נראה לבאר קושית התוס' בענין הנשמה יתירה אי יש ביו"ט א"כ במוצאי יו"ט נברך על הבשמים ואי אינה ביו"ט א"כ בין שבת ליו"ט נברך על הבשמים. וכפי הנ"ל נראה כי וודאי יש נשמה יתירה אבל ע"י שהארה מתפשט בגוף נשאר לעולם רשימה...]**

(8 שם משמואל – במדבר \ שבועות, שנת תרפ"א
והנה ידועים דברי הרמב"ן שא"צ לבשמים במוצאי יו"ט כמו במוצ"ש משום דרוח יתירה שישראל זוכין ביו"ט איננה מסתלקת מהם במוצאי יו"ט כמו שמסתלקת הנשמה יתירה במוצ"ש שמטעם זה מברכין על הבשמים, עכ"ד. וכ"ק אבי אדומ"ר זצלה"ה הגיד טעם שינוי יו"ט משבת, **משום דשבת קביעא וקיימא ואין בו תפיסת יד אדם, ע"כ במוצ"ש מסתלקת גם הנשמה היתירה שבאה מחמת קדושת השבת, אבל ביו"ט דבי דינא מקדשין לי' ויש בו תפיסת יד האדם ע"כ איננה מסתלקת ממנו במוצאי יו"ט רוח היתירה הבאה מחמתו, עכ"ד.**

² See as well *Rav Pam on Chumash* – Parshas Pinchas (pg 183), "Love Conquers Doubts" (by Rabbi Sholom Smith)